

diàlegs
amb
la Casa
Duran

RELLEGINT LA CASA
EN CLAU DE GÈNERE

NÚM. 01/ APARADOR TRINXANT

Educació / Comportament social i protocol /
Consciència de classe / Alimentació / Mestressa

Nom de l'objecte:	Aparador trinxant
Autoria:	-
Lloc de procedència:	Casa Museu Duran i Sanpere. Menjador
Lloc de construcció:	Catalunya
Data:	Darrer quart del segle XIX
Estil:	Alfonsí
Mides:	226,5 × 139 × 54 cm
Material:	Noguera en massís i xapa com a fusta principal. Pi per als interiors. Marbre. Metall per als tiradors, el pany, les frontisses i els escuts del pany
Tècnica:	Vogit. Talla incisa. Talla aplicada. Motllurat. Tornejat. Emmotllat el metall. Motllurat el marbre
Sistema de construcció:	Muntants i travessers emmetxats. Plafons entre bastidors. Potes, coronament i tornejats emmetxats. Talles aplicades. Motllures encolades i clavades. Metalls clavats. Calaixos emmetxats en cues d'oronella amb la fonadura encadellada
Núm. d'inventari:	129

Descripció i estudi

Estructura de planta rectangular composta per dues parts superposades: una prestatgeria sobre un armari inferior amb quatre potes, les davanteres tornejades. El cos inferior en forma d'armari amb dues portes decorades amb motlures que emmarquen una punta de diamant en relleu envoltada amb talles de ventall. Les portes van flanquejades per pilastres acanalades i mènsules tallades amb sanefa de piastres.

A l'alçada de la cintura, els muntants es decoren amb una baguet en vertical que flaqueja dos calaixos amb el frontis decorat amb altres baguets que centren un tirador en forma d'anella amb la subjecció estrellada. En el monjo que separa els dos calaixos es troba el pany que els tanca i que els decora amb un escut en forma de cartel·la mixtilínia. El tauler d'aquest cos, amb marbre gris i cantell motllurat. Sobre el marbre, recolzat a la paret, s'aixeca un plafó vogit que acull dos prestatges superposats sustentats per muntants tornejats. Uns balustres tanquen els prestatges pels costats curts i un seguit de talles i motlures decoren aquest cos que es corona per una cornisa i un arc de mig punt amb una petxina al seu interior entre dues flors de piques.

L'aparador-trinxant és un moble que té com a funció principal trinxar la carn, per la qual cosa disposa d'un tauler,

normalment de marbre, que permet treballar amb espai, però a la vegada disposa de prestatges on poder parar objectes de menjador.

En aquest cas es tracta d'un model d'estil alfonsí en concordança amb l'estètica de la resta del menjador. De totes maneres, els mobles no fan exactament conjunt. Si ens hi fixem, la decoració d'aquest aparador amb l'altre, el gran amb vitrina, mostra elements iguals, però no els mateixos i per tant no formen joc. Aquesta idea de combinar motius de moda, però no necessàriament iguals és comú a l'època.

L'estil alfonsí repeteix insistentment els mateixos motius decoratius de puntes de diamant, baguets, arcs de mig punt, petxines, pilastres i tornejats amb incisions. Com s'ha comentat en altres ocasions, la font d'inspiració principal està en la producció de mobles d'Alemanya coetània. Les empreses de moble català s'inspiraven en els dissenys publicats per la competència del país germànic per modernitzar els seus mobles. S'ha comentat en els diferents mobles alfonsins trobats a la casa i aquest menjador és un nou exemple d'aquesta manera de fer.

Lectura en clau de gènere

La societat burgesa treballa per convertir la necessitat animal d'alimentar-se en un acte civilitzat, demostració de cultura, educació i salut.

En un entorn on molta part de la població té dificultats per gaudir d'aliments diaris, la burgesia posa en valor el fet de tenir-los, els agraeix a Déu en un acte quasi religiós que treu els referents de l'Eucaristia. En aquest intent de diferenciació de classe, també és rellevant el temps diari dedicat a l'acte de menjar. Si la major part de la població emprava poc temps a menjar i només en dies de festa el dinar era servit amb certa cura, les classes benestants dediquen especial atenció a tots els aspectes de la cuina i del servei de taula. Per tal d'aconseguir aquest difícil objectiu de convertir la necessitat humana en una celebració quasi espiritual, són essencials l'espai -menjador-, l'àpat i les maneres. La responsabilitat de tota aquesta funció teatral diària és de la mestressa. Ella és l'encarregada de la decoració, de decidir la manera de parar la taula, de donar les ordres al servei de com s'ha de servir i d'ensenyar a la canalla les bones maneres en un acte d'aquella rellevància. També ella és la

responsable del menú diari, que es diferencia dels escollits per a dies assenyalats. Un protocol que es transmet de mares a filles, que es difon a partir dels manuals i classes per a les dones.

Si analitzem el protocol a l'hora de seure i servir la taula ens adonem que recull els següents principis:

- Higiene: Arreglar-se i rentar-se les mans abans de passar al menjador.
- Jerarquia patriarcal: El lloc que cadascú ocupa a la taula segueix l'ordre d'autoritat a la casa. El protagonista l'ocupa el pare. Ell és el primer a seure i marca les pautes. El respecte a la mare es representa en el lloc que se li assigna. En un primer moment, seguint una tradició llunyana, el pare seua en el lloc central i la mare davant; en el tombant de segle el pare pren el cap de taula i la mare seua a la seva dreta. Igualment, el pare és el que reparteix el dret de la paraula.
- Respecte als altres: Els bons modals a l'hora de menjar i saber utilitzar els coberts o tovallons tenen com a objectiu civilitzar l'acte animal de menjar per respecte

a la resta de comensals i com a demostració de bona educació.

- Educació: L'elecció de les converses, el torn de paraula, el to, les actituds serveixen per mantenir la bona atmosfera i l'harmonia en aquest acte cerimonial.
- Salut: A començament de segle XX, el menú burgès és molt més reduït que el de les classes benestants d'èpoques anteriors. S'imposa poc a poc la composició de tres plats –primer, segon i postres– que ofereixen els nutrients necessaris per a la bona salut. De totes maneres, encara era vigent la idea que la salut depenia de la quantitat d'aliments i no de la dieta equilibrada.
- Religió catòlica: El menjar és l'acte diari que millor recull el pensament religiós. És perceptible en detalls com ara beneir la taula com a agraïment a Déu, no deixar cap menjar al plat per respecte als que no en tenen, la virtut de la templança per contenir-se de la gola.

Al menjador tenen lloc els àpats familiars i socials. L'espai, el menjador, ha de motivar l'actitud de seriositat que requereix aquest cerimonial on es practiquen les virtuts. L'estètica dels mobles que componen l'estança ha de transmetre severitat i noblesa. Taula, cadires, aparador i trinxant s'encarreguen a joc. Els estils neorenaixement o el neogòtic són ideals per a aquest propòsit, per això l'estètica no és

una qüestió menor sinó que ajuda a crear l'escenografia necessària per a l'acte que rep.

A la Casa Duran, l'estètica escollida és la neorenaixement, present a una gran part dels menjadors catalans de finals de segle XIX, un estil clàssic, dominat per la geometria, simetria i l'ordre, que basa la decoració en la talla en color fusta tenyida.

El trinxant es pot veure com un moble més d'aquell interior, però té assignat un paper en aquell escenari dels àpats, és el suport de les viandes quan arriben de la cuina i abans d'arribar a taula i recull les normes utilitzades a l'hora de servir. És un moble present a les cases burgeses, que disposen de cambrera que prepara l'àpat en les plates i el passa als comensals per tal que se serveixin.

Fora de les hores de l'àpat és un complement de la gran vitrina que domina l'estança. És, igual que aquella, un sustentador on posar objectes decoratius que facin agradable la visió i posin en valor el nivell econòmic i cultural de la família. Algun objecte de plata, porcellana o vidre, possiblement amb les inicials del matrimoni a la vista, és comunament el que destaca sobre aquest el moble de fusta.